

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

પઠાણ મોહમ્મદ સુલેમાન રહેમતખાન
વિરુદ્ધ.
ગુજરાત રાજ્ય અને અન્યો.

(સ્પેશીયલ લીવ પીટીશન (C) No.32507 ઓફ 2013)
22 નવેમ્બર, 2013

[કે. એસ. રાધાકૃષ્ણન અને એ. કે. સિકરી, જે. જે.]

વહીવટી કાયદો: નીતિગત નિર્ણય

- આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય સેવાઓ કેન્દ્રની સ્થાપના
- 50-50%ની જાહેર ખાનગી ભાગીદારીનું સંયુક્ત સાહસ કંપની:
- કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા માન્યતા
- કંપનીને જમીનની ફાળવણી
- કેગના અહેવાલના આધારે પડકારવામાં આવ્યો હતો કે રાજ્ય સરકારે જમીનના હસ્તાંતરણ અને ફાળવણીમાં સમાન નીતિ અપનાવી નથી -

ઠરાવ્યું :

- સદ્ભાવનાથી, સારા ઇરાદાઓ સાથે, કોઈપણ બાહ્ય વિચારણાઓ વિના લેવામાં આવેલા નિર્ણયને ઓછો કરી શકાતો નથી, પછી ભલે તે નિર્ણય આખરે ખોટો સાબિત થયો હોય.
- જાહેર સત્તામંડળની કાર્યવાહીને મનસ્વી અથવા ગેરવાજબી અથવા દુર્ભાવનાપૂર્ણ અથવા સત્તાના અયોગ્ય ઉપયોગ તરીકે દર્શાવવા માટે ટેન્ડર બહાર ન પાડવા અથવા જાહેર હરાજી અથવા આમંત્રણની ગેરહાજરી એ માત્ર કારણ નથી.
 - રાજ્ય સરકાર દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવિધ આદેશો અને ચોથા પ્રતિવાદીને જમીન ફાળવવાના ઠરાવો અને વિશેષ આર્થિક ક્ષેત્ર અધિનિયમ, 2005 હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલા જાહેરનામાને ધ્યાનમાં રાખીને, ઉચ્ચ અદાલતે યોગ્ય ચુકાદો આપ્યો છે કે રાજ્ય સરકારે જાહેર હિતની વિરુદ્ધ કામ કર્યું છે તેવું ન કહી શકાય.
 - સરકારે વિકાસ અને રોજગારીની તકોની નોંધ લીધી છે જે આ પ્રોજેક્ટ રાજ્યમાં લાવશે
 - સરકાર દ્વારા લેવામાં આવેલો નિર્ણય પણ પારદર્શક હતો
 - વધુમાં, આ સંપૂર્ણપણે રાજ્ય સરકાર દ્વારા લેવામાં આવેલા નીતિગત નિર્ણયો છે અને આમ છતાં, તેમણે આ યોજનાથી રાજ્ય અને તેના લોકોને કેવા લાભ થશે તેની તપાસ કરી છે
 - રાજ્ય અને સત્તામંડળો માટે જાહેર હિતમાં સૂચિત યોગ્ય નાણાકીય નીતિ દ્વારા નિર્દેશિત પરિસ્થિતિની જરૂરિયાતોને આધારે આર્થિક અને વ્યવસ્થાપન નિર્ણય લેવા માટે તે ખુલ્લું છે.
 - તે જ આ કેસમાં કરવામાં આવ્યું છે
 - જાહેર હિતની અરજી.

ભારતના નિયંત્રક અને મહાલેખા પરીક્ષક: કેગની સત્તાઓ સમજાવાયેલ.

અરુણ કુમાર અગ્રવાલ વિરુદ્ધ ભારત સંઘ અને અન્યો (2013) 7 SCC 1;

સેન્ટર ફોર પબ્લિક ઇન્ટરેસ્ટ લિટિગેશન એન્ડ ઓઆરએસ. વિ. ભારતીય સંઘ અને અન્ય

નીચે મુજબના કેસ / કાયદો સંદર્ભનો ઉલ્લેખ કર્યો છે.

2012 (3) SCR 147 = AIR 2012 SC 3725 -

(2013) 7 કલમ 1 પેરા 6 નો સંદર્ભ આપે છે

2012 (3) એસ. સી. આર. 147 નો સંદર્ભ પેરા 10 માં આપવામાં આવ્યો છે.

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડિક્શન:

2013 ની વિશેષ રજા અરજી (સિવિલ) નંબર 32507.

અમદાવાદ ખાતેની ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલયની. WP- PIL નં. 97./ 2013 માં તારીખ 04.10.2013 ના ચુકાદા અને હુકમમાંથી

વાય. એન. ઓઝા, ડી. એન. રે, સૃષ્ટિ થુલા, લોકેશ કે. ચૌધરી, સુમિતા રે - અપીલકર્તા માટે.

કબીર એચ., જેસલ (હેમંતિકા વાહી માટે),

-પ્રતિવાદીઓ માટે.

કોર્ટનો નીચેનો આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો

દ્વારા-ન્યાયમૂર્તિ કે. એસ. રાધાકૃષ્ણન,

આદેશ

1. એવું જોવામાં આવે છે કે વર્ષ 2005 માં ગુજરાત રાજ્યએ અમદાવાદ ખાતે આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય સેવાઓનું શહેર વિકસાવવાનું વિચાર્યું હતું, જે વૈશ્વિક

સ્તરે બેન્ચ માર્ક ધરાવતા નાણાકીય કેન્દ્રો જેવા કે સિન્જુકુ-ટોક્યો, લુજિયાઝુઇ-શાંઘાઈ, લા ડિફેન્સ પેરિસ, લંડન ડોકયાર્ડ, જેમાં સુપર કોર્ટ રિપોર્ટ્સ (2013) 12 એસ. સી. આર. ઓફ્શોર બેંકિંગ સુવિધાઓ છે. રાજ્યએ ગુજરાત સ્ટેટ ફાઇનાન્શિયલ સર્વિસીસ લિમિટેડ (જી. એસ. એફ. એસ. એલ.) નામની તેની સંપૂર્ણ માલિકીની કંપની દ્વારા વિગતવાર અભ્યાસ હાથ ધર્યો હતો. ફેબ્રુઆરી 2006 માં અભ્યાસ અહેવાલ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં શક્યતા અભ્યાસ હાથ ધર્યા પછી પ્રોજેક્ટના અમલીકરણ માટે ભારપૂર્વક ભલામણ કરવામાં આવી હતી. આ પ્રોજેક્ટ દેશમાં આ પ્રકારનો પ્રથમ પ્રોજેક્ટ હોવાથી અને તેમાં વ્યાપારી જોખમ સામેલ હોવાથી, રાજ્ય સરકારે જાહેર-ખાનગી ભાગીદારીનો પ્રોજેક્ટ હાથ ધરવાનું વિચાર્યું હતું જેથી જવાબદારી અને જો કોઈ જોખમ હોય તો તેને વહેંચી શકાય.

2. રાજ્યએ વર્ષ 2007 માં "વાઈબ્રન્ટ ગુજરાત અર્બન સમિટ" નું આયોજન કર્યું હતું. ત્રીજા પ્રતિવાદી, ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર લીકિંગ એન્ડ ફાઇનાન્શિયલ સર્વિસીસ લિમિટેડ (આઈ. એલ. એફ. એસ.) એ રાષ્ટ્રીય નાણાકીય સેવા કેન્દ્રના વિકાસ માટે તેની પ્રતિબદ્ધતા દર્શાવી હતી અને <આઈ. ડી. 1> પર રાજ્ય સરકાર સાથે સમજૂતી કરાર પર તા. ૧૬.૦૨.૨૦૦૭ હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.. ૧૫.૦૫.૨૦૦૭ના , ગુજરાત અર્બન ડેવલપમેન્ટ કંપની લિમિટેડ (GUDC) દ્વારા રજૂ કરાયેલા રાજ્ય અને ત્રીજા પ્રતિવાદીના વચ્ચે ૫૦-૫૦%ના રચના માટે સંયુક્ત

સાહસ કરાર ગુજરાત ઇન્ટરનેશનલ ફાઇનાન્શિયલ ટેક સિટી લિમિટેડ એટલે કે GIFT કંપની લિમિટેડના નામે 22.3.2011 અને 7.6.2011 ના રોજ કરવામાં આવેલ. રાજ્ય સરકારે ચોથા પ્રતિવાદી એટલે કે GIFT કંપની લિમિટેડને 412 એકર જમીન અને તેની સંપૂર્ણ માલિકીની પેટાકંપની એટલે કે GIFT SEZ લિમિટેડને 250 એકર જમીન રાજ્ય સરકાર પાસે માલિકી જાળવી રાખીને ગીરવે મૂકવાના અધિકાર સાથે ફાળવી હતી.

3. 18.8.2011 ના રોજ, પાંચમા પ્રતિવાદી, ભારત સરકારે, પ્રોજેક્ટના વિકાસ, સંચાલન અને જાળવણી માટે 261 એકર જમીનના વિસ્તાર માટે વિશેષ આર્થિક ક્ષેત્ર અધિનિયમ, 2005 હેઠળ જાહેરનામું બહાર પાડ્યું હતું. ભારત સરકારે 27.12.2011 ના રોજ GIFT SEZ લિમિટેડને આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય સેવાઓ કેન્દ્રની સ્થાપના માટે મંજૂરી આપી હતી. હકીકતો દર્શાવે છે કે એપ્રિલ 2013 સુધીમાં, સમગ્ર પ્રસ્તાવિત પ્રોજેક્ટ માટે અંદાજિત ₹9,700 કરોડના રોકાણમાંથી, ચોથા પ્રતિવાદી દ્વારા માળખાગત સુવિધાઓના નિર્માણમાં વિકાસ માટે ₹૪૫૦ કરોડનો ખર્ચ કરવામાં આવ્યો છે. [કે. એસ. રાધાકૃષ્ણન, જે.) ચોથા પ્રતિવાદીએ પહેલેથી જ લગભગ 12.8 કિ. મી. માર્ગનું વસાહતમાં નિર્માણ કર્યું છે.. ચોથા પ્રતિવાદીએ 3 એમએલડી અને 2.2 એમએલડીની સંબંધિત ક્ષમતા ધરાવતો જળ શુદ્ધિકરણ પ્લાન્ટ અને ગટર વ્યવસ્થા શુદ્ધિકરણ પ્લાન્ટ અને જિલ્લા શીતક પ્રણાલીનું પણ નિર્માણ કર્યું છે, જેમાં 66 કિલો વોટ માટે પાવર સબ-સ્ટેશન, આશરે

2.2 કિલોમીટરની ઉપયોગિતા ટનલનો સમાવેશ થાય છે. અને લગભગ 5 ટી. પી. ડી. ના ભાર માટે સ્વચાલિત કચરો સંગ્રહ પ્રણાલી. ચોથા પ્રતિવાદીએ દોઢ કિલોમીટરનો પરિઘ ધરાવતો "સમૃદ્ધિ સરોવર" તરીકે ઓળખાતો કૃત્રિમ જળાશય અને નાભોઈ ખાતે પાણીના પંપીંગ સ્ટેશન અને લગભગ 12 કિલોમીટરની પાઈપલાઈનનું પણ નિર્માણ કર્યું છે. નર્મદા નહેરમાંથી નગરને પાણી પૂરું પાડવા માટે પાણી નાખવામાં આવ્યું છે. અન્ય વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ પણ ચુકના ધોરણે ચાલી રહી છે.

4. પ્રોજેક્ટને વેગ મળ્યો અને કોઈએ સંયુક્ત સાહસ કરાર અથવા પ્રોજેક્ટના વિકાસ અને સંચાલન માટે માળખાગત સુવિધાઓ ઊભી કરવા માટે ચોથા પ્રતિવાદીને જમીન ફાળવવા માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા લેવામાં આવેલા નિર્ણયોને પડકાર્યો ન હતો. જોકે, ભારતના નિયંત્રક અને મહાલેખા પરીક્ષક (CAG) એ તેમના અહેવાલ નં. 2 વર્ષ 2013 ના 31 માર્ચ, 2011 ના રોજ પૂરા થતા અહેવાલમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે વર્ષ માટે કામગીરીના ઓડિટમાં સંખ્યાબંધ પ્રણાલી અને પાલનની ખામીઓ બહાર આવી છે અને રાજ્ય સરકારે જમીનના હસ્તાંતરણ અને ફાળવણીમાં સમાન નીતિ અપનાવી નથી. વધુમાં, એવું પણ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે અંતિમ સ્વરૂપ આપવામાં વિલંબના પરિણામે સરકારની આવકમાં અવરોધ આવ્યો છે અને સરકારી આવકની સુરક્ષા માટે ગૌણ અધિકારીઓ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા ખોટા આદેશોની સમીક્ષા અને સુધારણા

માટે કોઈ વ્યવસ્થા નથી અને અતિક્રમણના કેસોની તપાસ કરવા અને ખાલી કરવા માટે વિભાગમાં કોઈ યોગ્ય દેખરેખ વ્યવસ્થા અસ્તિત્વમાં નથી.કેગના અહેવાલનો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ છે:-

"3.5.13 ગુજરાત અર્બન ડેવલપમેન્ટ કંપની લિમિટેડ (જી. યુ. ડી. સી.), એક સરકારી કંપનીને ટોકન રકમ પર જમીન ફાળવવાનો અસંગત નિર્ણય સરકાર દ્વારા મે 2007 માં ગુજરાત ઇન્ટરનેશનલ ફાઇનાન્સ સિટી પ્રોજેક્ટ (જી. આઈ. એફ. ટી. સિટી) હાથ ધરવા માટે ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર સુપ્રિમ કોર્ટ રિપોર્ટ્સ [2013] 12 એસ. સી. આર. લીઝિંગ એન્ડ ફાઇનાન્સિયલ સર્વિસીસ લિમિટેડ સાથે સંયુક્ત સાહસમાં અધિકૃત કરવામાં આવ્યો હતો. (આઈ. એલ. એન્ડ. એફ. એસ.) આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય શહેર સ્થાપવા માટે.ત્યારબાદ, આઈ. એલ. એન્ડ. એફ. એસ. અને જી. યુ. ડી. સી. દ્વારા સંયુક્ત સાહસ તરીકે ગિફ્ટ કંપની લિમિટેડ (કંપની) નામની કંપનીની રચના કરવામાં આવી હતી.

મહેસૂલ વિભાગમાં સરકારના નિર્દેશ મુજબ ગાંધીનગરના કલેક્ટરે 26,77,814 ચોરસ મીટરની સરકારી જમીનનો આગોતરા કબજો સોંપ્યો હતો.સપ્ટેમ્બર 2007 થી ડિસેમ્બર 2008 દરમિયાન ડી. એલ. વી. સી./એસ. એલ. વી. સી. દ્વારા આકારવામાં આવેલ રૂ.૫૦૦કરોડમાં ગાંધીનગર જિલ્લાના ચાર તાલુકાઓના ચૌદ સર્વેક્ષણ નંબરો પર સ્થિત જી. યુ. ડી. સી. ને ગિફ્ટ સિટીની સ્થાપના માટે સોંપવામાં આવેલ. જી. યુ. ડી. સી. એ જમીન માટે કબજાની કિંમતની ચુકવણીમાં છૂટછાટ આપવા માટે સરકારને (જૂન 2007) દરખાસ્ત કરી હતી.મુખ્ય સચિવ,

મહેસૂલ વિભાગ, નાણાં વિભાગ અને યુ. ડી. યુ. એચ. ડી. ના અગ્ર સચિવોએ અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે સરકારી જમીનના મૂલ્યાંકન પરની હાલની નીતિ અનુસાર જમીન બજાર મૂલ્ય પર ફાળવવામાં આવશે.જો કે, જમીનના મૂલ્યના 50 ટકા અને સોફ્ટ લોન તરીકે ચૂકવવાપાત્ર બાકીના 50 ટકાની ચુકવણી માટે બે વર્ષના મોફૂફીના સમયગાળાની મંજૂરી આપવામાં આવશે.દરમિયાન, ભારત સરકારના વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલયે જાન્યુઆરી 2008માં ગિફ્ટ કંપની લિમિટેડને 10,11,750 ચોરસ મીટરના વિસ્તારને આવરી લેતા પ્રસ્તાવિત મલ્ટી સર્વિસિસ એસઈઝેડ માટે ઔપચારિક મંજૂરી આપી હતી.(250 એકર).

જી. આર. તારીખ 22.11.2004 મુજબ, જો ડી. એલ. વી. સી. ના મૂલ્યાંકનની તારીખથી બે વર્ષ પૂર્ણ થવાની અંદર ફાળવણી કરી શકાતી ન હોય, તો તેને નવેસરથી નક્કી કરવાની હતી.ડી. એલ. વી. સી. ના મૂલ્યાંકનની તારીખથી બે વર્ષની મુદત પૂરી થયા પછી સરકાર દ્વારા કંપનીને એપ્રિલ/જૂન 2011માં જમીન ફાળવવામાં આવી હતી, જોકે નવું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું ન હતું.મંત્રીમંડળની નોંધની તપાસ સૂચવે છે કે ગાંધીનગરના કલેક્ટરે જણાવ્યું હતું કે ફાળવવામાં આવેલા નાણાંની કિંમત આશરે 2,760 કરોડ રૂપિયા હતી.જોકે, મંત્રીમંડળે 10,11,744 ચોરસ ફૂટ ફાળવ્યા હતા.GIFT SEZ લિમિટેડને જમીનની ફાળવણી, અને 16,66,070 ચોરસ મી.ગિફ્ટ કંપની લિમિટેડને એક રૂપિયાની નજીવી કિંમત માટે આ શરત સાથે કે પ્રોજેક્ટના પ્રથમ તબક્કા દરમિયાન વિકાસકર્તાઓને મળેલી

વધારાની રકમ સરકાર અને બે કંપનીઓ વચ્ચે ૫૦-૫૦ગુણોત્તરમાં વહેંચવામાં આવશે:અનુગામી તબક્કાઓના અમલીકરણ દરમિયાન, વધારાની રકમ, જે પ્રોજેક્ટના મૂળ ખર્ચની ઉપર અને ઉપર પ્રાપ્ત થઈ શકે છે, તેને સરકાર અને ગિફ્ટ કંપની લિમિટેડ વચ્ચે 80:20 ગુણોત્તરમાં વહેંચવામાં આવશે:

અમે નોંધ્યું કે ફાળવણીની તારીખે જમીનની કિંમત નક્કી કર્યા વિના ફાળવણી કરવામાં આવી હતી.સરકારી નીતિનું ઉલ્લંઘન કરીને બોર્ડ/કોર્પોરેશન/એસઈઝેડ સિવાયની સંસ્થાને જમીનનો અગાઉથી કબજો આપવામાં આવ્યો હતો.નાણાં વિભાગ, મહેસૂલ વિભાગ અને યુ. ડી. યુ. એચ. ડી. ના મંતવ્યોને નકારીને જમીનની ફાળવણી કરવામાં આવી હતી, જેમાં જમીનના આગોતરા કબજાની તારીખો પર ઓછામાં ઓછી Rs.500 કરોડની ઓક્સ્યુપન્સી કિંમત વસૂલવામાં આવી ન હતી.

આ તરફ ધ્યાન દોર્યા પછી, સરકારે (જુલાઈ 2012) જણાવ્યું હતું કે તે એક જાહેર ખાનગી ભાગીદારી (પીપીપી) પ્રોજેક્ટ હતો અને વિકાસના અધિકારો માત્ર આપવામાં આવ્યા હતા અને માલિકીના અધિકારો સરકાર પાસે નિહિત હતા.જવાબ સ્વીકાર્ય નથી કારણ કે સરકારી જમીન નવી અને મર્યાદિત મુદત પર ફાળવવામાં આવે છે જેમાં ફાળવણીકાર કલેક્ટરની પરવાનગી વિના જમીન વેચવા, સ્થાનાંતરિત કરવા અથવા ગીરવે મૂકવા માટે હકદાર નથી.જો કે, આ કિસ્સામાં, સરકારે

ફાળવણીકારને કલેક્ટર/સરકારની પરવાનગી લીધા વિના જમીન ગીરવે મૂકવા/ભાડે આપવા માટે અધિકૃત કર્યા હતા.વધુમાં, રાજ્ય સરકારે ગિફ્ટ શહેર માટે ફાળવણી પીપીપીના આધારે કરવામાં આવી હતી તે દર્શાવવા માટે કોઈ રેકૉર્ડ રજૂ કર્યો નથી. રાજ્ય સરકારે વારંવાર વિનંતી કરવા છતાં સરકાર/જી. યુ. ડી. સી. અને આઈ. એલ. એન્ડ. એફ. એસ. વચ્ચે થયેલા સંયુક્ત સાહસ કરારનું ઓડિટ કરવાનું રજૂ કર્યું ન હતું. ઓડિટ માટે રેકૉર્ડ્સનું ઉત્પાદન ન કરવાથી ઓડિટના અવકાશને મર્યાદિત કરવાની પરિણામી અસર પડે છે.

3.5.14 નિષ્કર્ષ

કામગીરી ઓડિટમાં સંખ્યાબંધ પ્રણાલીઓ અને [2013] 12 એસ. સી. આર. ના પાલનની ખામીઓ બહાર આવી હતી.સરકારે જમીનનું હસ્તાંતરણ અને ફાળવણીમાં એકસમાન નીતિ અપનાવી ન હતી.મૂલ્યાંકનને અંતિમ સ્વરૂપ આપવામાં વિલંબને કારણે પણ સરકારની મહેસુલમાં અવરોધ આવ્યો હતો. સરકારી મહેસુલ ની સુરક્ષા માટે ગૌણ અધિકારીઓ દ્વારા બહાર પાડવામા આવેલા ખોટા આદેશોની સમીક્ષા અને પુનરાવર્તન માટે કોઈ વ્યવસ્થા નહોતી.અતિક્રમણના કેસોની તપાસ કરવા અને ખાલી કરવા માટે વિભાગમાં કોઈ યોગ્ય દેખરેખ વ્યવસ્થા અસ્તિત્વમાં નથી.

5. અહીં અરજદારે મુખ્યત્વે કેગના અહેવાલના આધારે ગુજરાત હાઈકોર્ટ સમક્ષ જાહેર હિતની અરજી દાખલ કરી હતી, જેમાં એવી જાહેરાત કરવાની માંગ કરવામાં આવી

હતી કે જમીનની ફાળવણી માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા લેવામાં આવેલી તમામ કાર્યવાહી પ્રતિવાદી કંપની ગેરકાયદેસર અને રદબાતલ હતી અને સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન દ્વારા તપાસ અને અન્ય પરિણામી રાહત માટે પણ માંગ કરી હતી.ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતે તમામ પક્ષોને લાંબી સુનાવણી કર્યા પછી અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી પર વિસ્તૃત વિચારણા કર્યા પછી, નીચેના પ્રશ્નો તૈયાર કર્યા:

"((1) શું કેગના અહેવાલને પોતે જ અરજીમાં દાવો કરવામાં આવેલી રાહત માટે કાયદેસર રીતે આધાર બનાવી શકાય?

((2) શું સામાજિક ઉદ્દેશ સાથે જાહેર ખાનગી ભાગીદારી મોડેલના આધારે આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય સેવા શહેર વિકસાવવાના રાજ્ય સરકારના નિર્ણયને મનસ્વી, ભેદભાવપૂર્ણ અને પક્ષપાતપૂર્ણ અને/અથવા ભત્રીજાવાદનું કૃત્ય કહી શકાય, જે ભારતના બંધારણની કલમ 14 માં સમાવિષ્ટ સમાનતાના એકમાત્ર ઉદ્દેશ્યનું ઉલ્લંઘન કરે છે?

((3) વિલંબ અને વિલંબના આધારે અરજી રદ થવાને પાત્ર છે કે કેમ?

6. ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતે અનુભવ્યું હતું કે, વિલંબના આધારે રિટ પિટિશનને ફગાવી શકાતી હોવા છતાં, અદાલતે પક્ષકારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી તમામ દલીલોની તપાસ કરી હતી અને તમામ મુદ્દાઓ પર સ્પષ્ટ તારણો નોંધ્યા હતા.ઉચ્ચ અદાલતે અરુણ કુમાર અગ્રવાલ વિરુદ્ધ ભારત સંઘ અને અન્યો (2013) 7 એસ. સી. સી. 1 કેસમાં આ અદાલતના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો હતો અને જણાવ્યું હતું કે કેગને આપવામાં આવેલી સત્તાઓને ધ્યાનમાં રાખીને, કેગને રાજ્ય સરકારના નીતિગત હેતુઓના ગુણદોષો પર સવાલ ઉઠાવવાનો અધિકાર

નથી.અદાલતે એવું પણ માન્યું હતું કે એવું ન કહી શકાય કે રાજ્ય સરકારે કોઈ વ્યક્તિને તેની રહેમનજર અને તરંગો અનુસાર ઉદારતા આપી હતી અને એવો મત વ્યક્ત કર્યો હતો કે સરકારે સમગ્ર મામલાના ફાયદા અને ગેરફાયદાઓને ધ્યાનમાં લીધા પછી સભાન વ્યાપારી નિર્ણય લીધો હતો અને પ્રતિવાદીની કાર્યવાહી બાહ્ય વિચારણાઓ પર આધારિત નહોતી અથવા સત્તાના દુર્ભાવનાપૂર્ણ ઉપયોગ દ્વારા દૂષિત નહોતી.આમ કહીને, રિટ અરજીને વિવાદિત આદેશ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી, જેની સામે આ વિશેષ રજા અરજી લાવવામાં આવી છે.

7. અમે અરજદારના વકીલ શ્રી વાય. એન. ઓઝાને સાંભળ્યા અને રેકૉર્ડ્સનો અભ્યાસ કર્યો, તેમજ ગુજરાત હાઈકોર્ટ સમક્ષ પક્ષકારો દ્વારા દાખલ કરાયેલ જવાબી સોગંદનામું અને જવાબ સોગંદનામું.અરજદારનો આખો કેસ કેગના અહેવાલ પર આધારિત છે.ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા આવા અહેવાલની લાગુ પડવાની ક્ષમતા અને બંધનકર્તા લાક્ષણિકતાઓ પર વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો.અરુણ અગ્રવાલના કેસમાં (ઉપરોક્ત), આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો:-

"જો કે, આપણે ધ્યાન દોર્યું હોઈ શકે છે કે અહેવાલ બંધારણીય અધિકારીનો હોવાથી, તે આદરની આજ્ઞા આપે છે અને તેને બાજુએ મૂકી શકાતો નથી, પરંતુ કેગના અહેવાલ પર સંબંધિત મંત્રાલયોની ટિપ્પણીઓની તપાસ કરવી પણ એટલી જ મહત્વપૂર્ણ છે.જો સીએજના અહેવાલમાં કોઈ ભૂલ હોય અથવા સીએજએ વિવિધ

મુદ્દાઓની અયોગ્ય રીતે પ્રશંસા કરી હોય તો મંત્રાલય હંમેશા નિર્દેશ કરી શકે છે.

8. કેગ એ નાણાના સંસદીય નિયંત્રણની વ્યવસ્થામાં ચાવીરૂપ વ્યક્તિ છે અને તેને અર્થતંત્ર, કાર્યક્ષમતા અને અસરકારકતા કે જેની સાથે વિભાગીય સત્તાવાળાઓ અથવા અન્ય સંસ્થાઓએ તેમના સંસાધનોનો ઉપયોગ તેમના કાર્યો કરવા માટે કર્યો હતો તેની તપાસ કરવાની સત્તા આપવામાં આવી છે. કેગ એ અંતિમ ઓડિટ ઓથોરિટી પણ છે અને તે તંત્રનો એક ભાગ છે જેના દ્વારા વિધાનસભા જાહેર નાણાના વહીવટમાં નિયમનકારી અને અર્થતંત્રને લાગુ કરે છે, જેમ કે ઉચ્ચ અદાલતે યોગ્ય રીતે નિર્દેશ કર્યો છે. પરંતુ આપણે એ હકીકતની અવગણના ન કરી શકીએ કે તે સરકાર છે જે રાજ્યનું સંચાલન કરે છે અને ચલાવે છે, જે લોકો પ્રત્યે જવાબદાર છે. રાજ્યના કલ્યાણ, પ્રગતિ, જરૂરિયાતો અને લોકોની જરૂરિયાતોને રાજ્ય દ્વારા વધુ સારી રીતે જવાબ આપવામાં આવે છે, તેમજ વિવિધ ઉદ્દેશો હાંસલ કરવા માટે સંસાધનોનો ઉપયોગ કેવી રીતે કરવો તે અંગે પણ. જો રાજ્ય દ્વારા લેવામાં આવેલા દરેક નિર્ણયની સૂક્ષ્મ અને શંકાસ્પદ નજરથી ચકાસણી કરવામાં આવે, તો વહીવટીતંત્ર સ્થિર થઈ જશે અને નિર્ણય લેનારાઓ તેમની તમામ પહેલ અને ઉત્સાહ ગુમાવશે. પાછળથી, નિર્ણય લેનારની ક્રિયા પર ટિપ્પણી કરવી અથવા તેની ટીકા કરવી સરળ છે. કેટલીકવાર, રાજ્ય અથવા તેના વહીવટી સત્તાવાળાઓ દ્વારા લેવામાં આવેલા નિર્ણયો ખોટા પડી શકે છે અને કેટલીકવાર તે ઇચ્છિત પરિણામો

પ્રાપ્ત કરી શકે છે.સંસદીય લોકશાહીમાં ટીકાઓને હંમેશા આવકારવામાં આવે છે, પરંતુ સદ્ભાવનાથી, સારા ઈરાદાઓ સાથે, કોઈપણ બાહ્ય વિચારણાઓ વિના લેવામાં આવેલા નિર્ણયને ઓછો કરી શકાતો નથી, ભલે તે નિર્ણય આખરે ખોટો સાબિત થયો હોય.

9. અમે અરુણ અગ્રવાલના કેસમાં (ઉપરોક્ત) આ સિદ્ધાંતોનો વ્યાપકપણે ઉલ્લેખ કર્યો છે, જ્યાં અમે નીચે મુજબ માનીએ છીએ:-

"અધિકારક્ષેત્રમાં બેઠેલી આ અદાલત કરારના પક્ષો દ્વારા લેવામાં આવેલા વ્યાપારી અથવા વ્યવસાયિક નિર્ણય પર તેની નાણાકીય અને નાણાકીય અસરોનું મૂલ્યાંકન અને મૂલ્યાંકન કર્યા પછી ચુકાદામાં બેસી શકતી નથી, સિવાય કે નિર્ણય કોઈપણ વૈધાનિક જોગવાઈઓનું સ્પષ્ટ ઉલ્લંઘન કરે અથવા વિકૃત હોય અથવા બાહ્ય વિચારણાઓ અથવા અયોગ્ય હેતુઓ માટે લેવામાં ન આવે.રાજ્યો અને તેના સાધનો વિવિધ કરારો કરી શકે છે જેમાં જટિલ આર્થિક પરિબલો સામેલ હોઈ શકે છે.કરારમાં પક્ષકાર હોવાના કારણે રાજ્ય અથવા રાજ્યના ઉપક્રમોએ વિવિધ નિર્ણયો લેવા પડે છે જેને તેઓ ન્યાયી અને યોગ્ય માને છે.આવા નિર્ણયોમાં હંમેશા જોખમનું તત્વ હોય છે, આખરે તે સાચો અથવા ખોટો નિર્ણય સાબિત થઈ શકે છે.પરંતુ જો નિર્ણય યોગ્ય રીતે લેવામાં આવે અને જાહેર હિતમાં, માત્ર હકીકત એ છે કે નિર્ણય આખરે ખોટો સાબિત થયો છે, તે પોતે જ એવું માનવાનો આધાર નથી કે નિર્ણય દુર્ભાવનાપૂર્ણ હતો અથવા ખોટા હેતુઓ સાથે લેવામાં આવ્યો હતો.

10. આ સંબંધમાં સેન્ટર ફોર પબ્લિક ઇન્ટરેસ્ટ લિટિગેશન એન્ડ ઓર્સમાં આ અદાલતના ચુકાદાનો પણ સંદર્ભ આપી શકાય છે.યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા એન્ડ ઓઆરએસ. AIR 2012 SC 3725, જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે જ્યારે GAG અહેવાલ જાહેર હિસાબ સમિતિ અને સંયુક્ત સંસદીય સમિતિ દ્વારા તપાસને આધિન છે, ત્યારે તેમાં સમાવિષ્ટ તારણો અને તારણોનો સંદર્ભ આપવો યોગ્ય રહેશે નહીં.કોર્ટે એમ પણ કહ્યું કે તર્ક અને સૂચનોની જાહેરાત કરવાની પણ જરૂર નથી.

11. અમે રાજ્ય સરકાર દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવિધ આદેશોમાં ઉલ્લેખિત પ્રોજેક્ટની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ અને ચોથા પ્રતિવાદીને જમીન ફાળવવાના 22.3.2011 અને 7.6.2011 તારીખના ઠરાવો અને વિશેષ આર્થિક ક્ષેત્ર અધિનિયમ, 2005 હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલ 18.8.2011 તારીખના જાહેરનામા પરથી પસાર થયા છીએ અને અમે ઉચ્ચ અદાલત સાથે સંમત છીએ કે એવું ન કહી શકાય કે રાજ્યએ જાહેર હિતની વિરુદ્ધ કામ કર્યું છે.આ પ્રોજેક્ટ રાજ્યમાં વિકાસ અને રોજગારીની તકો લાવશે તેની સરકારે નોંધ લીધી છે.સરકાર દ્વારા લેવામાં આવેલો નિર્ણય પણ પારદર્શક હતો અને સરકારને જાહેર-ખાનગી ભાગીદારીમાં પણ નોંધપાત્ર હિસ્સો મળ્યો છે અને વિવિધ કરારો કરતી વખતે તેના હિતોનું પણ ધ્યાન રાખ્યું છે.વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે વાજબી રીતે રજૂઆત કરી હતી કે તેઓ કોઈ હેતુ દર્શાવી રહ્યા નથી અથવા એમ કહી રહ્યા નથી કે આ નિર્ણય બાહ્ય કારણોસર

લેવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ દલીલ કરી હતી કે સરકારે કોઈ પણ પ્રકારની સમજદારી વિના, ખાનગી પક્ષને કરોડો રૂપિયાની જમીનનો મોટો હિસ્સો આપ્યો હતો, જે રાજ્યના હિતમાં નથી.

12. અમારું માનવું છે કે આ સંપૂર્ણપણે રાજ્ય સરકાર દ્વારા લેવામાં આવેલા નીતિગત નિર્ણયો છે અને આમ છતાં, તેમણે આ પ્રોજેક્ટથી રાજ્ય અને રાજ્યના લોકોને થતા ફાયદાઓની તપાસ કરી છે.તે સારી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે ટેન્ડર બહાર ન પાડવા અથવા જાહેર હરાજી અથવા આમંત્રણની ગેરહાજરી એ જાહેર સત્તામંડળની કાર્યવાહીને મનસ્વી અથવા ગેરવાજબી અથવા દુર્ભાવનાપૂર્ણ અથવા સત્તાના અયોગ્ય ઉપયોગ તરીકે દર્શાવવા માટે પૂરતું કારણ નથી.અદાલતોએ હંમેશાં એવું માન્યું છે કે જાહેર હિતમાં સૂચિત યોગ્ય નાણાકીય નીતિ દ્વારા નિર્દેશિત પરિસ્થિતિની જરૂરિયાતોને આધારે આર્થિક અને વ્યવસ્થાપન નિર્ણય લેવા માટે રાજ્ય અને સત્તાવાળાઓ માટે તે ખુલ્લું છે.અમારો મત છે કે તાત્કાલિક કેસમાં આવું જ કરવામાં આવ્યું છે અને ઉચ્ચ અદાલતે આવું યોગ્ય રીતે માન્યું છે.તેથી, અમને આ વિશેષ રજા અરજીને સ્વીકારવાનું કોઈ કારણ દેખાતું નથી અને તે રદ કરવામાં આવે છે.

એસ.એલ.પી. ને રદ કરવામાં આવી હતી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.